

ปริทัศน์

'ฝากเลี้ยง' เสี่ยงรอบด้าน

สถาบันครอบครัว ถือเป็นสถาบันแรกที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดตั้งแต่แรกเกิด รวมทั้งการหล่อหลอม ฟูมฟักอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีรากฐานที่แข็งแรงพร้อมที่จะเผชิญสู่โลกภายนอกได้ แต่ปัจจุบันสถาบันครอบครัวไทยเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น พ่อแม่ต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้เด็กหลายคนต้องอยู่ในความดูแลของบุคคลอื่นตั้งแต่วัยเยาว์

ทั้งนี้ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและจากหลายหน่วยงานพบว่า เด็กปฐมวัยที่ถูกส่งไปยังสถานเลี้ยงเด็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 58 ของเด็กอายุ 3-5 ปี ในปี พ.ศ.2535 เป็นร้อยละ 78 ในปี พ.ศ. 2539 และจากการสำรวจสภาวะสุขภาพของประชาชนโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2539 พบว่า ร้อยละ 50 ของเด็กปฐมวัย ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท มีผู้ดูแลหลักในช่วงกลางวันที่ไม่ใช่พ่อแม่ และยังพบว่า พ่อแม่มีความไว้วางใจให้สถานรับเลี้ยงดูเด็กดูแลแทนตนเองด้วยความเชื่อใจ และคาดหวังว่านอกจากเด็กจะมีสุขภาพดีแล้วยังจะได้รับการเตรียมความพร้อมด้านพัฒนาการและการเรียนในขั้นต่อไปด้วย

แพทย์หญิงลัดดา เหมาะสุวรรณ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หนึ่งในทีมวิจัยเรื่อง อิทธิพลของธุรกิจต่อสถานเลี้ยงดูเด็กและพ่อแม่ : ศึกษาภาพที่มีผลต่อสุขภาพของเด็กปฐมวัย สนับสนุนโดยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) กล่าวว่า พ่อแม่ทุกคนต่างคาดหวังให้ลูกเป็นคนดี มีอนาคต การศึกษาที่ดี เรียนเก่ง แต่ด้วยเหตุที่ไม่มีเวลาเพราะต้องทำงานนอกบ้านทั้งคู่ และต้องหาเงินมาจุนเจือกิจการในครอบครัว จึงส่งลูกให้สถานรับเลี้ยงเด็ก (Nursery) ด้วยคิดว่าสามารถดูแลลูกได้ดี

"หากสถานรับเลี้ยงเด็กเลี้ยงดูเด็กก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะเด็กจะได้รับทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้รับการพัฒนาและการเตรียมความพร้อมในการเข้าโรงเรียนอนุบาลและการศึกษาในระดับปดต่อไป แต่หากไปเจอศูนย์เด็กเล็กที่ไม่มีคุณภาพก็จะมีปัญหาตามมา หากคนเลี้ยงไม่ใส่ใจเด็ก ยิ่งนำเด็กไปอยู่รวมกันมาก ๆ ก็จะเกิดปัญหาสุขภาพ ปัญหาการติดเชื้อมีตามมามากมายหากไม่มีการดูแลที่ได้มาตรฐาน ก็อาจเกิดอุบัติเหตุได้ ที่สำคัญเด็กจะเกิดปัญหาขาดความอบอุ่น เพราะการดูแลที่ไม่ทั่วถึง แต่หากพ่อแม่เลี้ยงดูลูกด้วยตนเอง ก็จะรู้สึกดะเนาะเลี้ยงลูกว่ามีนิสัยเช่นไร เพราะเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน เป็นการพัฒนาการได้อย่างถูกทาง สิ่งสำคัญคือสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่และลูกอีกด้วย"

ในแต่ละวันเด็กจะใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก ประมาณ 6-8 ชั่วโมง ผู้ดูแลเด็กจึงต้องทำหน้าที่แทนพ่อแม่ เพื่อให้เด็กมีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยและมีความประพฤติที่ดี สถานรับเลี้ยงเด็กจึงกลายเป็นแหล่งสำคัญที่รวมเอาเด็กปฐมวัยไว้ด้วยกันเป็นจำนวนมากว่าครึ่งของเด็กวัยนี้ ธุรกิจสินค้าสำหรับเด็ก

เด็กจึงสังเกตเห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กน่าจะเป็นช่องทางจัดจำหน่าย ที่สามารถกระจายสินค้าไปสู่เด็กกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จากการสำรวจในเบื้องต้นพบว่า สินค้าเกี่ยวกับเด็กที่นิยมใช้สถานรับเลี้ยงเด็กซึ่งเป็นช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารและนม ผลิตภัณฑ์ยา ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็ก และเครื่องใช้สำหรับเด็ก ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ล้วนมีผลต่อสุขภาพ พัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็กปฐมวัยได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเจ้าหน้าที่ของสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นผู้แนะนำให้กับพ่อแม่เลือกใช้ก็จะยิ่งสร้างความน่าเชื่อถือและใจให้พ่อแม่ซื้อสินค้านั้นมาใช้

"สถานเลี้ยงดูเด็กถือได้ว่ามีความสัมพันธ์และได้รับความไว้วางใจจากพ่อแม่ ธุรกิจสินค้าสำหรับเด็กได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญนี้ จึงใช้สถานเลี้ยงดูเด็กเป็นช่องทางจำหน่ายสินค้าของตนไปยังพ่อแม่ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมการขายที่ดี การที่ธุรกิจสำหรับเด็กเลือกเอาสถานเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งเป็นที่รวมเอาเด็กมาไว้ด้วยกันในจำนวนมากพอ นั้นสอดคล้องกับทฤษฎีของการบริการช่องทางจัดจำหน่าย เพื่อเป็นกลไกในการกระจายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเครื่องมือของกิจกรรมส่งเสริมการขายด้วย"

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าธุรกิจที่ใช้สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถาบันเสริมในการกระจายสินค้าช่วยให้ธุรกิจสามารถเข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง และใช้เวลาสั้นกว่าการเสนอขายผ่านช่องทางจำหน่ายอื่นๆ อีกทั้งสามารถสร้างความมั่นใจและเชื่อมั่นในสินค้าได้เพิ่มขึ้น สินค้าเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเด็กปฐมวัยในระยะสั้นและระยะยาว เช่น อาหารขบเคี้ยวที่มีรสหวานจากส่วนผสมที่เป็นน้ำตาลทราย ส่งผลให้เป็นโรคฟันผุ หากไม่ได้รับการดูแลสุขภาพฟันที่ตรงไปตรงมา การได้รับอาหารที่มีไขมันสูงตั้งแต่เยาว์วัยเป็นปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคอ้วนหรือโรคเบาหวาน และแม้จะเป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่าสินค้าที่เข้าไปมีบทบาทด้านการขายในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 3 ปี และมีผลโดยตรงต่อพ่อแม่มากที่สุด ธุรกิจผลิตภัณฑ์นม รองลงมาคือ ธุรกิจอาหารเสริมและอาหารเชา และธุรกิจผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อม ส่วนธุรกิจที่เข้าไปมีบทบาทในโรงเรียนมากที่สุดคือ ธุรกิจอาหารเสริมหรืออาหารเชา รองลงมาคือ ธุรกิจผลิตภัณฑ์นมและธุรกิจผลิตภัณฑ์สบู่

สุดท้ายฝากถึงโรงเรียนว่าต้องเป็นต้นแบบและยอมรับว่าตนเองมีความรับผิดชอบต่อสุขภาพเด็ก ไม่ใช่ไปว่าเลี้ยงดูให้ดูดีทุกอย่าง ต้องนึกถึงพฤติกรรมทางร่างกาย พฤติกรรมการบริโภค โรงเรียนต้องมีส่วนในการปลูกฝังเด็กให้โตที่ทรงพลัง จิตใจ สุขภาพ และทัศนคติที่ดีด้วย ซึ่งไม่ได้เกี่ยวกับอาหารที่ทานเข้าไป แต่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศ การดูแลเอาใจใส่ ในส่วนของพ่อแม่ต้องรู้เท่าทันการตลาดของผลิตภัณฑ์เหล่านี้ รวมทั้งพิจารณาถึงผลิตภัณฑ์เหล่านั้นด้วยว่ามีผลดีหรือผลเสียอย่างไร รวมทั้งต้องมีการอธิบายให้ลูกฟังด้วยว่าสิ่งของที่รับประทานมานั้นดีมากน้อยแค่ไหน จำเป็นมากน้อยเพียงไร

ส่วนผู้ประกอบการในปัจจุบันจำเป็นอย่างไรที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคม ท่ามกลางของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้เด็กสามารถเติบโตขึ้นมาในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

(บทความจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.))